

הכותל

תקציר היסטורי

בחג הפסח בשנת תר"פ 1920 הותקפו מתפללים יהודים בדרכם לכותל על ידי מוסלמים שחזרו מהר הבית. שמונה שנים אחר כך, בשנת תרפ"ח 1928. המתפללים היהודים הקימו מחיצת בד זמנית, להפרדה בין גברים ונשים. המוסלמים טענו להפרה של הסטטוס קוו והזעיקו את משטרה הבריטית. הבריטים שהגיעו למקום הכו קשות את המתפללים היהודים. וכך מתאר זאת **עתון דבר**: "בלי כל התראה והודעה, התחילו להרוס את המחיצה. קמה בהלה נוראה. הנשים המתפללות נתלו על מסגרת המחיצה והג'נטלמנים האנגלים הכו באגרופים ובמקלות ובחלקי מסגרת העץ של המחיצה ששברו עליהן. בעטו בהן ברגליים ורמסו ברגליהם את הזקנים והזקנות שנפלו מתוך הבהלה. טליתות ומחזורים וכובעים מלאו את רחבת הכותל". האירוע הקשה הסעיר את הישוב העברי בארץ ישראל. הבריטים מצידם בדקו את המקרה ופרסמו את "הספר הלבן של הכותל המערבי", שהגביל את היהודים.

בתשעה באב תרפ"ט - 1929 הפגינו חניכי תנועת בית"ר את זכות היהודים על הכותל. למחרת הגיבו הערבים בירידה ממסגד אל-אקצא לרחבת הכותל ופגעו בספרי קודש. כעבור יום, צעיר יהודי בשם אברהם מזרחי נדקר ואחרי שלושה ימים מת מפצעיו. כעבור יומיים פרצו מאורעות תרפ"ט המהומות החלו בירושלים ועברו לחברון ולישובים נוספים בארץ. 130 יהודים נרצחו ומאות נפצעו. בעקבות שבוע הדמים הוקמה "ועדת הכותל" בה הרשים הרב אברהם קוק את העולם בתשובותיו הנחרצות

שאלות מנחות

1. האם אירועי הכותל התרחשו- לפני או אחרי קום המדינה?
2. לאיזה צד נטו הבריטים?
3. האם יש קשר בין אירועי הכותל לאירועי תרפ"ט?

כיצד הדברים קשורים לראי"ה קוק?

הערבים, שהבינו את המשמעות ההיסטורית של שיבת עם ישראל לארצו, ניסו לעקב את המהלך על ידי פגיעה בזכות הישראלית על הכותל. חוץ מהפרעות הם לחצו את האנגלים לדרוש מהרב הראשי- הרב קוק לחתום על ויתור היהודים על הכותל. הרב נלחץ על ידי האנגלים ובמיוחד על ידי היהודים שפחדו מטבח ערבי שיחריב את הישוב היהודי הצעיר והחלש. הרב קוק סרב בתוקף, גם מצד האמת, וגם מצד ההבנה שמלווה אותנו עד היום- שותרנות לא תביא שלום

וכך מתאר בנו, הרב צבי יהודה את האירועים: (ספר "לנתיבות ישראל" מאמר 10)

"בימים הללו, המקודשים בנוראותיהם, זכור יזכרו, גם אנשי הועד הלאומי מאותו הערב, וגם הד"ר מאגנס מאותו לפני הצהרים, אז בימי אלול תר"צ, בקרית משה בירושלים, בירתנו הקדושה, את תוקף עמדתו, הוראתו והדרכתו, של אביהם של ישראל, מורה הדור והדורות זצ"ל, בענין הכותל.

מה רבו, מה כבדו ומה נוראו נגישות הסחיטות והאיומים, שעמדו אז על פרקיהם, בכל מרירות לחצם, מתוך אותם שני הצדדים של הגויים, המסבבים אותנו בכחש ובמוקשי רצח לשם הסכם ויתור על כותל בית חיינו, על קיר מגיננו של גוי ואלהיו, - ולא הוסכם, ולא הסכימה לכך האומה הישראלית בתקף העמדה הזאת. **והצור לא נעתק ממקומו**, וסלע הנצח לא הוזז מאיתנו. נכבדי עם חרדו ורעדו דנו וטענו, לשלומו של הישוב כולו בארץ, לשמירת חייהם של הרבה הרבה נפשות מישראל, - והכהן הגדול, הלוחם במסירות נפש גם להצלת

נפש יחידית מישראל, ברר כמפקד עליון את דעתו המכרעת בהחלטיות האחראית: לא ברפיון רוח ותרני ביחס למקום קדשנו נשיג בטחון שלומנו ומשמרת חיינו. לא מתוך כך יבושו ויסוגו שונאינו. אין בידינו לסגת ולזוז מעמדת בעלותנו האלהית של מקומנו זה, ואך בהחזקת בצרונו בו וממנו יסוד המשך קיומנו ועז עליתנו. אך מתוך כח הנצח, השמור וערוך, גנוז ומוכן לנו בו, בנחלת חיי עולם, קבועה לנו ההכרעה והתשובה בשאלת חיי שעתנו."

שאלות:

1. האם הרב צבי יהודה רואה במאבק על הכותל אירוע נקודתי, או לימוד לדורות?
2. כיצד מתאר הרב צבי יהודה את הלחץ על הרב קוק?
3. מי היו הלוחצים?
4. מה הנימוק הכי כבד, של אלו שדרשו מהרב שיוותר?
5. על מי נאמר- הצוק לא נעתק ממקומו?
6. מה מבטאת אמירה זו?
7. האם ויתור על הכותל, ויתור לאוייב- יוסיף ביטחון לעם ישראל ?

חשיבות הכותל

הרצו"ה לנתיבות ישראל מאמר 3 מאחר כתלנו

חסון ותקיף בכחו-האיתנים לאלהיו מחזיק הוא את עמדתו בכל חליפות מערכות הדורות וקורותיהם, בכל התמורות והשינויים, החלחלות והזעזועים, הבאים עלי ארץ ודריה.... כחלמיש-צור נצב הוא על משמרתו, מבלי מוש ומבלי הפגם בקרבו גאונו הפנימי, תמים ונאדר בעוז עצמיותו, המתגלה לבעל עינא פקיחא .... זקופים וחזקים עומדים פה טורי האבנים האלה, וכמצבת-חיים מודיעים הם: פה חי עם ישראל, פה גנח אור-חיינו.... ושומר ועוצר הוא בעד האור הגנוז לאור החדש אשר יאיר על ציון, אור ד' הגדול אשר יופיע מתוכה, על כל בית יעקב ועל כל העמים הרבים, באחרית ימינו, בקום חזון עתידנו. ....

... כמו הלב באברים הוא קולט וסופג את תנועת החיים של כולן ומשפיע ונותן להם את כולם,.... כל אחד מאתנו הלא יודע באמת, כי הכותל הזה, בכל פשטותו האפלה ובכל אותות החרבן והגלות אשר עליו וסביבו, לא "כותל-הקינות" הוא לנו, כמו שהוא נקרא כן בפי אחרים ונכרים, כי אוצר החיים וגניזת אורם וחסנם הוא לנו, שהוא נשמר ומתחזק גם בכל דכדוכי קינותינו; כי אין העין היהודית הבריאה רואה בזה את העם כי יחרב, כי יהרס ויתנון, אלא אדרבא רואים אנו אותו פה בחביון-עזו ובעצמת-קיומו, בקומו גם אחרי נפלו וגם בעת נפלו, בהתרוממו ובהתנשאו בכוחו לאלהיו לתשועת עולמים והשכינה אשר "מעולם לא זזה מכותל מערבי".

שאלות

1. מה רואים בכותל, העיניים הפיקחות?
2. יש אבנים ויש אבנים...לאיזה סוג שייכים אבני הכותל?
3. איזה אור קולט ושומר הכותל?
4. מה יקרה עם האור שהוא שומר?
5. מה "כל אחד מאתנו - יודע באמת"?
6. מי קורא לכותל - "כותל קינות"?
7. מדוע הרב קוק לא אוהב את השם: "כותל הקינות"?
8. מי לא זזה מהכותל אף פעם?
9. כיצד מכנה הרב צבי יהודה את אבני הכותל במילים הבאות?

יש לבבות ויש לבבות
יש ליבות אדם ויש ליבות אבנים
יש אבנים ויש אבנים
יש אבני דומה ויש אבנים לבבות